

ABANS I DESPRÉS DE TOUS

«Una presa de saldo»

El començament del juí de Tous, «el procés del segle», per als habitants de La Ribera, ha estat acompanyat per una vaga general en les poblacions afectades i les primeres protestes a la porta de l'Audiència, a València. En el banc dels acusats, quatre tècnics del MOPU i l'estat, com a responsable civil subsidiari.

J. R. Lluch

A partir d'aquell 20 d'octubre, en la vida quotidiana dels habitants de la Ribera hi ha un «abans de» i un «després de», de manera que aquesta fita ha esdevingut punt de referència constant per a qualsevol aspecte de les vides de la població de la comarca. El 20 d'octubre de 1982, poc després de les set de la vesprada, la presa de Tous féu figa i una allau de vora 120.000 milions de metres cúbics d'aigua que hi havia al pantà es va abatre amb la violència d'una plaga de Déu sobre Gavarda, Beneixida, Sumacàrcer, Antella, Càrcer, Alcàntera del Xúquer, Alberic, Benimuslem, Alzira, Carcaixent, Algemesí, Tavernes, Polinyà, Fortaleny, Riola, Sueca i Sollana. Nou persones en resultaren mortes i hi hagué 20.000 damnificats. Milers d'hectàrees de camps de tarongers i horta quedaren colgades per un metre de fang roig i negre, i durant la nit més llarga que ningú no recorda tot fou angoixa i desesperació: «La pantanada».

Ara, quatre anys i mig després de la catàstrofe, se celebra a l'Audiència Provincial de València el judici pel trencament de la presa de Tous, on hi ha processats els quatre tècnics del

MOPU responsables del projecte, la construcció i el manteniment de la presa i on el fiscal ha fixat en 50.000 milions de pessetes la quantia de les indemnitzacions que hauria de pagar l'estat en concepte de responsable civil subsidiari, en el cas que algun dels quatre processats siga declarat culpable pel tribunal.

L'inici del juí, dilluns 8, va ser acompanyat per una vaga general a Alzira i Carcaixent, que fou seguida, pràcticament, per tot el comerç, les empreses, els magatzems de manipulació de taronges, les fàbriques i fins i tot les empreses de l'industrial Lluís Sunyer, Avidesa o Cartonajes Sunyer. Alzira i Carcaixent semblaven pobles fantasmes, ja que, a més del tancament de portes es van traslladar en autobusos a la ciutat de València per ser testimonis presencials de la vista oral i transmetre a la capital del país el crit que durant tot aquest temps passat no han cessat de repetir: «Volem justícia». Justícia, sí, que aclaresca d'una vegada el paper que jugà la presa en la pantanada i que determine la part de responsabilitat de cadascun dels processats en els fets.

En joc hi ha dues tesis. D'una banda, els advocats defensors dels quatre

L'aigua i el fang roig ho van envair tot, el dia de la pantanada que, quatre anys i mig després, es jutja a l'Audiència de València.

processats i de l'estat —(com a responsable civil subsidiari)— tractaran de demostrar que el projecte de la presa era el més adequat, que la construcció fou perfecta, que es tingueren en compte suficients informes tècnics, i, finalment, que, malgrat que la presa disposava d'equips tècnics d'emergència i de personal de vigilància, fou tanta l'aigua que duia el Xúquer aquell 20 d'octubre que l'ensorrament era inevitable. La tesi és, en definitiva, que els quatre processats no tenen cap responsabilitat i que tot va ser causat per una catàstrofe climatològica imprevisible.

Per contra, els advocats que duen l'acusació particular, en nom de les trenta-dues parts que s'han personat en el sumari (entre les quals hi ha les associacions de damnificats Afiva i Ape-meda, amb vora 8.000 afiliats, com també persones a títol particular i diverses empreses) estan disposats a deixar ben clar que el projecte de la presa de Tous, que determinà la construcció d'una resclosa d'escullera amb escassíssima capacitat per a laminar avingudes d'aigua, no era el més indicat per a la zona, considerant la irregularitat del règim del nostre riu.

També és important demostrar que la presa no disposava de fonts d'energia alternatives per a casos d'emergència i que no es tenia la cura que calia en les tasques de conservació i manteniment de l'obra en perfectes condicions d'ús. Així mateix, l'altre punt de l'estratègia dels advocats de l'acusació és demostrar que durant les hores anteriors a l'ensorrament de la presa es produí una descoordinació en les accions que es dugueren a terme.

Durant les dues primeres sessions de la setmana passada van declarar davant el Tribunal els quatre processats

Salvador Madrigal Sánchez, enginyer de camins i autor del projecte de la presa; **Jesús María González Marín**, enginyer tècnic i responsable de les obres de construcció a peu de presa; **Florentino Santos**, director de l'embassament de Tous en el moment dels fets, i **Román Guerrero-Martín Romero**, cap de la secció de preses del MOPU a l'octubre de 1982. Per als dos primers processats, el ministeri fiscal sol·licita dos anys de presó menor i un any respectivament, mentre que per als dos últims demana la lliure absolució. Per contra, l'acusació particular sol·licita quatre anys de presó menor per a cadascun dels acusats com a responsable d'un delictes d'imprudència temerària amb resultat de morts i danys. Les sol·licituds de penes del fiscal se cenyeixen als dos primers acusats perquè pensa que els altres dos no hi tenen cap responsabilitat, tot i que quan arribarà el moment de la qualificació definitiva del procés (una vegada hagen estat realitzades totes les proves i escoltades les dels processats i dels testimonis) les dues parts poden modificar les seues demandes i el fiscal mantenir les penes o, inclús, augmentar-les.

Pel que fa a les declaracions dels quatre encausats, cal destacar el lacanisme de les seues respostes, la utilització contínua dels monosíl·labs «sí» o «no» i l'amnèsia d'un «no ho recorde» o «no n'estic ben segur». Tot i la manca d'expressivitat dels processats, el ben cert és que els interrogatoris dels advocats de l'acusació posaren en evidència, si més no, les insuficients mesures de control i de seguretat de la presa de Tous, la descoordinació de les diferents instàncies amb competències sobre les decisions que calia prendre davant l'allau d'aigua que baixava pel Xúquer, com també el joc de tennis que han practicat a l'hora de traure's de damunt les responsabilitats individuals, tot passant-les a d'altres departaments del MOPU o organismes relacionats amb el Xúquer o el pantà.

Les declaracions posaren en evidència, també, una pràctica habitual dins el MOPU per la qual els alts càrrecs del Ministeri no cursaven la baixa per malaltia de determinats tècnics, a fi que, tot i no treballar durant tres o quatre mesos, poguessen continuar percebent tot el jornal com si en realitat estiguessen complint amb el seu treball amb absoluta normalitat. Algun inspector de treball del MOPU hauria de prendre nota d'aquest descobriment i furgar on calga per traure a la llum aquestes pràctiques i depurar-ne els responsables, perquè alguns dels afectats que havien anat a València des d'Alzira o

Carcaixent per presenciar la vista oral no podien dissimular la ràbia i la indignació... «Tenen més morro que un porc —deien—, cobraven com si anassen a treballar i estaven de baixa... ¡quina barra!».

Després del torn de declaracions dels quatre processats i de la projecció de diferents pel·lícules de vídeo i de super 8 que no varen descobrir res de nou, sinó que sembraren la sospita entre els advocats de l'acusació que havien estat censurades i tallades en algunes parts, a partir de dijous van començar a declarar davant el tribunal els més de vuitanta testimonis que han estat citats en el cas, entre els quals destaquen diversos alts càrrecs del MOPU i de la Confederació Hidrogràfica del Xúquer en el moment del trencament de la presa. Cap d'ells no hi aportà res de nou, tret d'algunes contradiccions entre la versió expressada davant el tribunal i allò que varen declarar en el moment de la instrucció del sumari.

En el moment que aquest número de **EL TEMPS** serà al carrer, potser haurà passat ja per la sala del judici l'ex-president del Govern amb la UCD, **Leopoldo Calvo Sotelo**, el qual ha estat cridat a declarar a instàncies dels advocats defensors, tot i que durant els primers dies de la vista oral s'ha especulat amb la possibilitat que no estigues present finalment com a testimoni del

cas. Un altre dels peixos grossos de l'administració d'UCD que ha de passar a declarar com a testimoni per la sala és l'ex-governador civil de València i responsable de les tasques de protecció civil i de seguretat en aquells moments, **José María Fernández del Río**. Les seues paraules, quatre anys i mig després d'aquella nit tràgica, permetran saber per què no s'avisà a la població amb temps suficient sobre el perill que la presa rebentàs perquè no es va donar l'ordre d'evacuar les poblacions o de preparar-se per a l'avinguda de les aigües, sinó quan ja era massa tard. En fi, Fernández del Río hi té molt a dir quan en la memòria de moltes famílies encara estan ben gravades la mort de nou persones, la ruïna de veure com l'aigua s'ho enduia tot i la desesperació per no poder fer res.

La Ribera espera nerviosa l'acabament del judici. Des de l'endemà de la «pantanada» han exigit justícia, mentre es posaven a traure el fang de les cases i les botigues, de les fàbriques i dels camps, per poder començar de nou. Han denunciat el tracte discriminatori que han rebut —pel que fa a la concessió de crèdits i a la recepció d'ajudes econòmiques— per part de l'administració central, com també el poc ressò que les seues reivindicacions han tingut en el Palau de la Generalitat... El judici, potser, els obrirà una escletxa d'esperança. □

XAVIER SIERRA, PRESIDENT D'AFIVA

«Francisco Blasco ha tingut un paper impresentable»

El president d'una de les associacions d'afectats ens parla de les dificultats que han tingut per traure endavant la querella i dels problemes de tot tipus que encara tenen.

J. R. L.

«**Q**uè significa per als damnificats per la «pantanada» representats per Afiva i per les altres associacions assistir, després de més de quatre anys, al jutj per l'enfonsament de la presa de Tous?»

«Cal denunciar que encara queden estralls de la pantanada».

